

7.3. Тенденції виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру у 2006 році

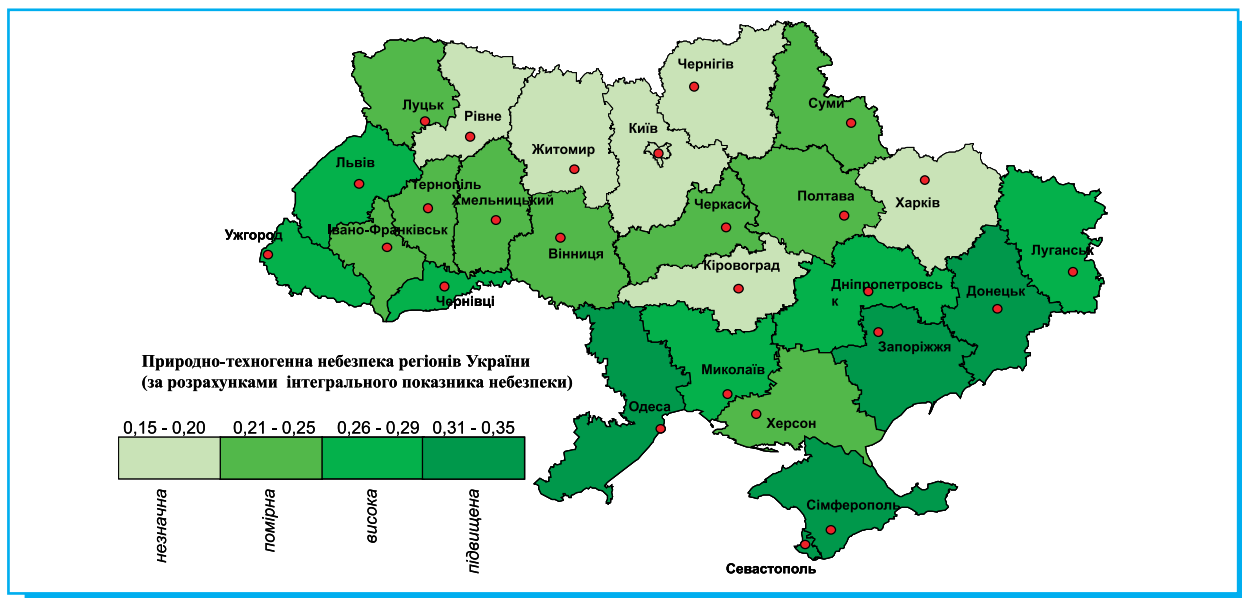
Аналіз надзвичайних ситуацій, що виникали на території України у 1997-2005 роках, показав, що в цілому їх загальна кількість та складові за видами та рівнями, починаючи з 2000 року, має тенденцію до зменшення, за винятком 2005 року, коли загальна кількість надзвичайних ситуацій перевищила показники 2004 року на 30 %.

Разом з тим, рівень ризиків збитків від надзвичайних ситуацій та індивідуальний ризик смерті внаслідок НС залишаються досить високим для більшості регіонів України.

Використання системи кількісних показників дало можливість проведення порівняльної оцінки небезпеки регіонів й уточнення на цій основі районування території України за ступенем ризику для життєдіяльності. Так, згідно з розрахунками (за статистичними даними 1998-2005 років) найвищий інтегральний показник небезпеки у Донецькій, Запорізькій, Одеській, Луганській, Дніпропетровській, Львівській, Миколаївській, Закарпатській областях та в АР Крим.

При цьому, в структурі небезпек Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Запорізької областей переважає техногенна складова, а Львівської, Закарпатської, Чернівецької, Одеської, Миколаївської областей та АР Крим - природні чинники.

*Порівняльна оцінка природно-техногенної небезпеки регіонів України
(за статистикою 1998- 2005 років)*

Природно-техногенна небезпека регіонів України (за розрахунками інтегрального показника небезпеки)

Так, отримані порівняльні оцінки ризику різних регіонів України суттєво різняться, що зумовлено як розвитком їхнього промислового комплексу, природно-ресурсним потенціалом, так й екологічною ситуацією.

Тому оптимальна система управління природно-техногенною безпекою кожного з них має бути різною, що вимагає, передусім, вирішення питань щодо розмірів цільового фінансування заходів зі зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС.

Тенденції виникнення НС природного характеру

В Україні щорічно виникає близько 130 надзвичайних ситуацій природного характеру. Збитки від них становлять 80%-90% від суми збитків внаслідок надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Найбільша кількість їх зумовлена метеорологічними чинниками.

У той же час, розподіл збитків від НС природного характеру (за статистикою 1997 - 2005 років) не має кореляції з кількістю надзвичайних ситуацій. Так, зменшення кількості надзвичайних ситуацій, яке спостерігається, починаючи з 2000 року, не призвело до зменшення втрат від цих подій, а навпаки, відмічалось суттєве збільшення в окремі роки (2000, 2001, 2003).

Аналіз виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру підтверджує наявність стійкої тенденції збереження значних матеріальних втрат від НС природного характеру незалежно від їх кількості.

За експертними оцінками, прямі збитки від НС природного характеру у 2006 році можуть становити:

- внаслідок високих рівнів води (водопілля, паводки, повені) - від 300 тис. грн. до 300 млн. грн., максимальні збитки в розмірі 580 млн. грн. відмічалися в листопаді 1998 року;
- внаслідок гідрометеорологічних НС (сильний дощ, сильний вітер, включаючи шквали і смерчі, сильне налипання снігу, сильна ожеледь, засуха, заморозки тощо) - від 130 до 600 млн. грн., максимальні збитки в розмірі 1,5 млрд. грн. відмічалися в 2000 році;
- внаслідок зсувів - від 500 тис. грн. до 20 млн. грн., максимальні збитки від зсувів у розмірі 34 млн. грн. відмічалися в червні 1997 року;
- внаслідок підтоплення - від 100 тис. грн. до 5 млн. грн., максимальні збитки від підтоплення в розмірі 10 млн. грн. відмічалися в січні 1998 року.

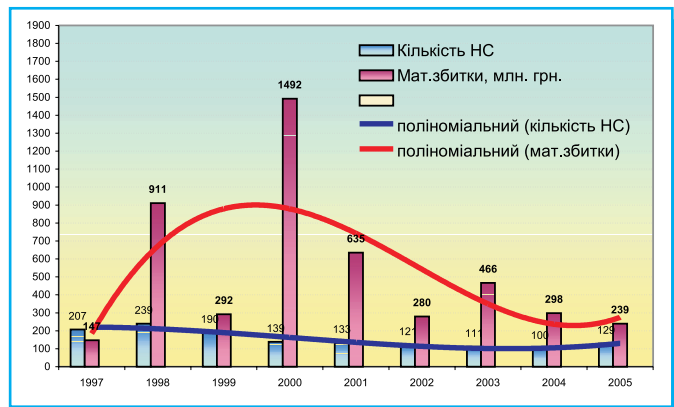
Крім прямих збитків, від підтоплення тією чи іншою мірою потерпають до 16 млн. осіб та території загальною площею до 70 тис. кв.км. (12% території держави). Соціально-економічні збитки становлять у сільській місцевості від 300 до 500 грн. у містах і селищах - до 10 - 12 тис. грн. на 1 га підтоплених земель.

Враховуючи особливості прогнозування НС природного характеру (у тому числі невелику завчасність), а також відмічену тенденцію до зменшення кількості НС природного характеру, можна тільки припускати варіації середньостатистичної кількості надзвичайних ситуацій природного характеру, які здебільшого будуть відмічатися на рівні мінімальних значень, але не виключається їх зростання до рівня середніх значень.

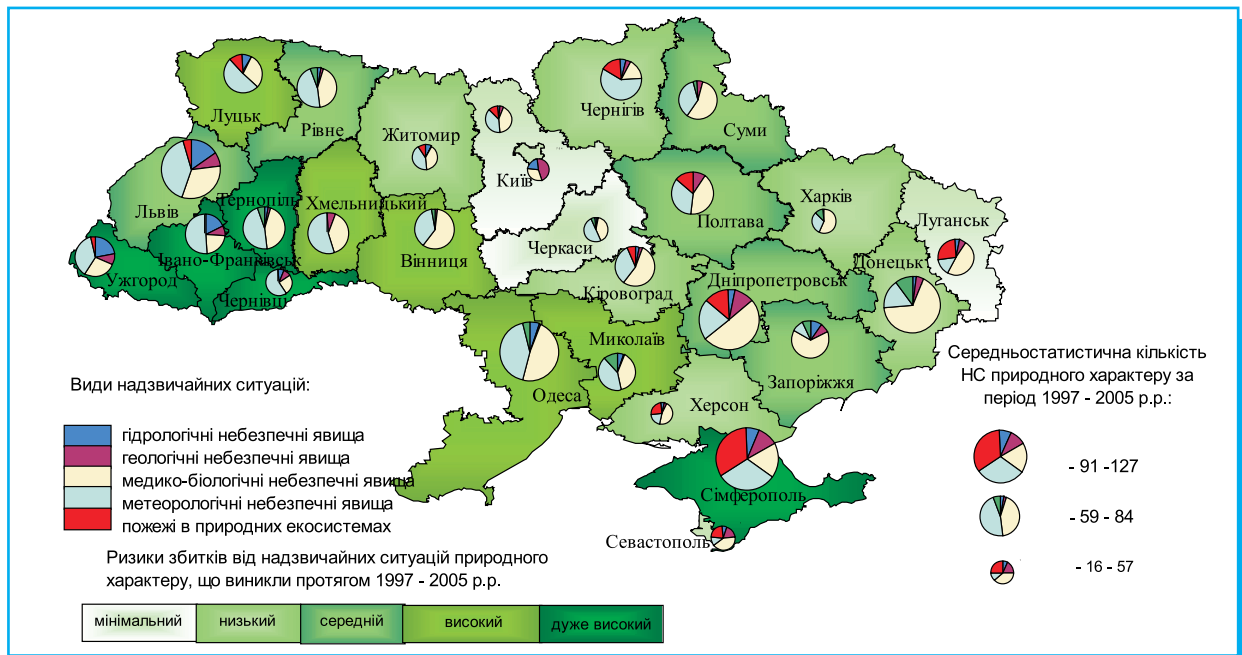
За ризиком збитку від НС природного характеру найбільш уразливими у 2006 році можуть бути всі області західного регіону, а також Вінницька, Одеська, Миколаївська, області та АР Крим.

Заслуговує на увагу заява ВМО про зростання нестабільності гідрометеорологічних процесів у глобальному масштабі та екстремальних кліматичних явищ з проявом на регіональних рівнях. Глобальне потепління, яке призводить до змін кліматичних умов, є однією з причин ускладнення прогнозованості їх, можливого зменшення періоду завчасного передбачення стихійних явищ, а тому може негативно позначитись на оперативності оповіщення про них та на можливості прогнозування їх наслідків. За оцінкою експертів ООН по клімату, стихійні явища можуть виникати в

Залежність між кількістю НС природного характеру та збитками внаслідок цих подій

Ризики збитків від надзвичайних ситуацій природного характеру та вірогідність їх виникнення по регіонах України у 2006 році

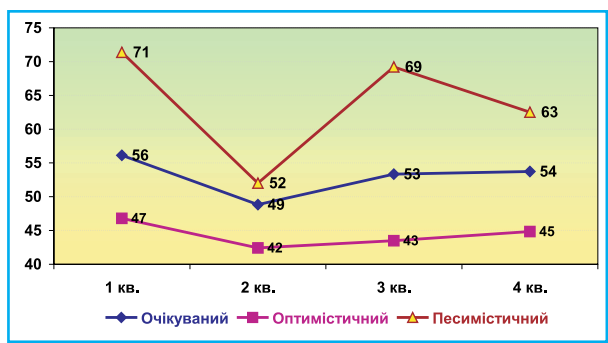
нетрадиційні для них сезони року і на територіях, де раніше вони відмічались дуже рідко, а можливо, і не відмічались зовсім. Тому господарський комплекс країни та населення постійно повинні бути готовими до погодних аномалій та явищ, пов'язаних із ними. Для чого і потрібен аналіз надзвичайних ситуацій природного характеру в багаторічному розрізі в кожному конкретному регіоні та постійний моніторинг поточних гідрометеорологічних умов.

Тенденції виникнення НС техногенного характеру

На підставі даних попередніх років щодо кількості НС техногенного характеру, що сталися на території України, аналізу їх розподілу за видами, за причинами виникнення, з урахуванням очікуваних природних факторів та гідрометеорологічних явищ, значного фізичного та морального зносу основних фондів на більшості підприємств, наявності в регіонах потенційно небезпечних об'єктів, інших економічних та соціальних показників розвитку, можна припустити, що у 2006 році загальна річна кількість НС техногенного характеру становитиме від 177 (оптимістичний сценарій) до 255 (песимістичний сценарій) випадків.

За видами надзвичайних ситуацій техногенного характеру у 2006 році найбільші ризики припадають на пожежі та вибухи, НС на транспорті, на системах життєзабезпечення та пов'язані з раптовим руйнуванням будівель і споруд.

Прогноз кількості надзвичайних ситуацій техногенного характеру в Україні у 2006 році

У I та IV кварталах року дуже суттєвого впливу на кількість НС можуть завдати гідрометеорологічні явища. Збільшуються ризики виникнення аварій на системах життєзабезпечення та електроенергетичних системах, на транспорті, а також пов'язаних із пожежами, зокрема у житловому секторі.

Максимальну кількість НС на транспорті слід очікувати у III кварталі 2006 року, коли значно зростає

інтенсивність руху, збільшуються обсяги перевезень вантажів і пасажирів. До регіонів з високими ризиками катастроф на транспорті відносяться: АР Крим, Дніпропетровська, Донецька, Львівська, Миколаївська, Одеська, Херсонська області та м. Київ.

Значні кількість пожеж та вибухів щороку реєструється в Донецькій, Дніпропетровській та Луганській областях, ризики виникнення яких були і залишаються дуже високими, особливо на шахтах. Високі ризики виникнення пожеж та вибухів у житловому секторі відмічаються у Житомирській, Київській, Львівській, Полтавській і Харківській областях.

Протягом минулого року значно збільшилася кількість НС на системах життєзабезпечення, отже зберігаються високі ризики їх виникнення і у 2006 році у Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській областях і м. Севастополі.

Залишаються високими ризики НС, пов'язаних із викиданням (загрозою викидання) небезпечних хімічних речовин, із наявністю у навколишньому середовищі шкідливих (забруднювальних) речовин понад гранично допустимі концентрації у Вінницькій, Луганській, Сумській, Харківській і Чернігівській областях.

Найбільш уразливими щодо НС на електроенергетичних системах регіонального рівня можуть бути Вінницька, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Тернопільська, Хмельницька і Чернівецька області. Значно меншими будуть ризики виникнення надзвичайних подій (інцидентів) на українських АЕС.